

Мельник І.В., здобувач вищої освіти
першого (бакалаврського) рівня,
Національний авіаційний університет, м. Київ, Україна
Науковий керівник: Філінович В.В., к.ю.н.

СТАНОВЛЕННЯ ІТ-ПРАВА В УКРАЇНІ

ІТ-право є новим напрямком у розвитку правовідносин. Поняття ІТ-права з'явилося раніше в практиці, ніж на законодавчому чи доктринальному рівні, оскільки спостерігався стрімкий розвиток інформаційних технологій, що глибоко інтегрували у різні сфери суспільного життя, забезпечуючи збір, обробку, перетворення, накопичення, розповсюдження та захист інформації у цифровому середовищі. Саме розвиток інформаційних технологій та інформаційні потреби в суспільстві, потреба в їх правовому регулюванні та їх вплив на повсякдення є мотивом становлення ІТ-права в Україні.

Окреслюючи систему джерел правового регулювання відносин, що виникають у галузі функціонування та реалізації ІТ, у першу чергу слід відзначити акти законодавства у цій сфері. Так, насамперед основоположний акт, що визначає правовий статус в інформаційному середовищі, є Конституція України (ст.ст. 31, 32, 34, 41).

В Україні відносини у сфері функціонування, регулювання в галузі ІТ, слід виділити за двома напрямками:

1) ті, що регулюють питання у сфері інформатизації, розвитку інформаційного суспільства, інформаційних систем, інформаційних технологій;

2) ті, що регулюють функціонування та використання відносин, саме у сфері ІТ.

Відповідно до цього, з актів, що регулюють питання інформатизації, слід виділити, такі як:

1) Закон України «Про інформацію». Зокрема він установлює загальні правила, щодо забезпечення збору, обробки, перетворення, накопичення, розповсюдження та захист інформації, закріплює статус суб'єктів та об'єктів ІТ відносин, встановлює межі доступу до інформації, відображає гарантії та захист суспільства від відомостей, що становлять неправдиву інформацію;

2) Закон України «Про науково-технічну інформацію». Він установлює основи державної політики, які відображаються у сфері науково-технічної інформації, порядок формування та реалізації. Регулює правовий режим відносин щодо створення, накопичення, розповсюдження науково-технічної інформації;

3) Закон України «Про захист інформації в інформаційно-телекомунікаційних системах». Так, зокрема, зазначаються відносин між власником системи та користувачем, їх правове регулювання, умови обробки інформації в системі, захист інформації в системі;

4) Закон України «Про Національну програму інформатизації», що встановлює стратегію розв'язання проблем забезпечення інформаційних потреб та інформаційної підтримки. Головна мета визначається в наданні громадянам своєчасної, правдивої та повної інформації.

Що ж стосується відносин у сфері ІТ, зокрема функціонування та регулювання, слід виділити такі:

1) Закон України «Про авторське право і суміжні права». Зокрема регулює виникнення та здійснення авторського права, регулює спосіб відтворення примірників твору, відтворення комп'ютерних програм, термін охорони прав авторів, передачу авторського права та інше;

2) Закон України «Про охорону прав на знаки для товарів і послуг». Зокрема регулює спосіб індивідуалізації товарів господарського обігу, регулює питання, що пов'язані з правовою охороною, порядок одержання свідоцтва, права та обов'язки та інше;

3) Закон України «Про охорону прав на промислові зразки». Зазначаються умови надання охорони, право на одержання патенту, порядок його одержання, права та обов'язки, які впливають з патенту та інші.

Також слід зазначити, щодо реформи українського законодавства у сфері ІТ, а саме: розробки Пакета Данченка, який вміщає у собі 4 нормативних акти, які стосуються розвитку електронних довірчих послуг, можливості для органів державної влади користуватися «хмарними» технологіями, а також регулювання та функціонування ринку електронних комунікацій загалом. Саме це стало першим кроком у реформі Українського законодавства.

Значною подією стало й те, що Президент уже підписав закон «Про електронні комунікації», що дає визначити правову основу діяльності у цій сфері, права та обов'язки, засади відповідальності фізичних і юридичних осіб, які здійснюють діяльність або є споживачами послуг у цій сфері. Таким чином, документ є не тільки регулятором відносини на ринку – між державою, надавачами та користувачами послуг, а також є процесом наближення входження України до Єдиного цифрового ринку ЄС.

Значні зміни відбулись і для суб'єктів індустрії програмної продукції, відповідно з 1 січня 2013 р. по 1 січня 2023 р. їм знизили ставку податку на прибуток, згідно з відповідними кодами економічної діяльності, визначених пп. 1.5 п. 1 Закону № 5091 застосовується ставка у розмірі 5%.

Ще одною визначною подією в галузі ІТ є те, що Міністерство

розвитку економіки, торгівлі та сільського господарства України оприлюднило зміни до наказу від 19 березня 2020 р. № 283, що спрощують процедуру імміграції для іноземних фахівців, які бажають працювати в Україні. Це сприятиме спрямуванню державної політики на залучення та релокацію іноземних ІТ-фахівців.

Також у 2021 р. відбулися зміни, щодо дистанційної роботи, адже офіси втратили свою актуальність, у зв'язку з пандемією коронавірусу. Тож на законодавчому рівні закріпилось положення дистанційної та надомної роботи, що здійснює опосередкований вплив на всю галузь, в тому числі на галузь ІТ і на працівників, що провадять свою діяльність у цій галузі.

Підсумовуючи викладене, слід зазначити, що хоча ІТ-право відносно новий напрямок правовідносин в Україні, спостерігається стрімкий розвиток інформаційних технологій, що глибоко інтегрує у різні сфери суспільного життя. ІТ-право та відносини в цій сфері розвиваються так швидко, що натомість випереджають законотворчий процес. Але Україна робить все можливе, щоб вдосконалити законодавство у сфері ІТ, в планах вже є законопроекти, що втіляться в майбутньому. Крок за кроком – ми наближаємось до Європейських стандартів.

Література

1. Про інформацію: Закон України в ред. від 25.06.2016. URL: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/2657-12>.
2. Про концепцію національної програми інформатизації: Закон України в ред. від 04.07.2013. URL: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/75/98-%D0%B2%D1%80>
3. Україна на шляху до інформаційного суспільства / В.С. Журавський, М.К. Родіонов, І.Б. Жиляєв; за заг. ред. М.З. Згуровського. Київ: ІВЦ «Вид. «Політехніка», 2004. 484 с.
4. Качний О. Законодавчі аспекти впровадження інформаційно-комунікаційних технологій – стратегічного напрямку оптимізації державного управління. *Державне управління: удосконалення та розвиток*. 2015. № 5.
5. Кишинська Ю. Аналіз тенденцій світового досвіду побудови інформаційного суспільства. *Електронне урядування*. 2011. С. 11-33.